

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

Jätelakiehdotuksen 1 §:n mukaista lain tarkoitusta on hieman uudelleen muotoiltu siten, että lain tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Jätteiden määrän vähentäminen ja syntyvien jätteiden mahdollisimman tehokas kierrättäminen tuleekin olla etusijalla ja on hyvä, että ne on jo lain tarkoituksessa tuotu paremmin esiin.

Jätelakiehdotuksen 6 §:ssä on otettu käyttöön uusi termi vaaraton jäte, joka perustelujen mukaan on jätettä, jolla ei ole vaaraominaisuuksia eli se olisi muuta kuin vaaralliseksi luokiteltavaa jätettä. Tähän joukkoon varmaan kuuluu kuitenkin paljon jätteitä, joilla voi varsinkin eri olosuhteissa olla paljonkin haitallisia ominaisuuksia. Perusteluihin tulisi vielä paremmin avata käsitettä, jotta ongelmallisilta linjauksilta voitaisiin välttyä.

Jätelakiehdotuksen 6 §:ssä on myös määritelty uudelleen yhdyskuntajäte, jolloin asunnossa, vapaa-ajanasunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen sekä niihin rinnastettavissa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen ulkopuolelle on erikseen rajattu saostus- ja umpikaivolietteet.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

Jätelakiehdotuksen 8 §:n nojalla säädettyssä valtioneuvoston asetuksessa jätteistä (179/2012) asetettaisiin uudet yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet, jotka vastaisivat jätedirektiivin 11 artiklan

2 kohdan c-e alakohdissa jäsenvaltioiden velvollisuudeksi säädettyjä tavoitteita. Tavoitteena olisi, että yhdyskuntajätteestä kierrätettäisiin 55 painoprosenttia viimeistään 1.1.2025 ja 60 painoprosenttia viimeistään 1.1.2030. Säännös korvaisi nykyisen asetuksen tavoitteen (50 % vuonna 2020 pohjautuen eri laskentamenetelmään kuin uudet tavoitteet). Vuoteen 2024 saakka kierrätyksen edistymistä raportoitaisiin komissiolle vuotta 2025 ja tarvittaessa myös vuotta 2020 koskevien tavoitteiden suhteen. Kierrätystavoitteiden nostaminen on ympäristönsuojeluviranomaisen näkökulmasta äärimmäisen suotavaa. Yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden nostaminen edellyttää kuitenkin tämän hetkisen tietämyksen ja taidon nojalla runsasta erilliskeräystä ja materiaalien uudelleen käytön tehostamista.

Jätelakiehdotuksen 9 §:n velvoitteet tuotteen valmistajalle on asetettu mahdollisuuksien mukaan veloittaviksi. Velvoittavuuden tulisi olla kokonaisuudessaan yksiselitteisen velvoittava.

Jätelakiehdotuksen 15 §:ssä on entistä paremmin tuotu esiin erilliskeräysvelvoite asianmukaisen uudelleen käytön valmistelun, kierrätyksen tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi. Samalla pykälään on myös kirjattu mahdollisuus poiketa tuosta velvoitteesta, esimerkiksi mikäli erilliskeräys ei kokonaisuudessaan ympäristön kannalta johda parhaaseen mahdolliseen kokonaistulokseen, se ei ole teknisesti toteutettavissa huomioitaessa jätteen keräyksen hyvät käytännöt tai kustannukset ovat kohtuuttomia saavutettaviin tuloihin ja ympäristö- ja terveysvaikutuksiin nähden. Erilliskeräysvelvoitteet siis kiristyvät hieman ja samalla jätteiden sekoittamiskieltoa täsmennetään. Täsmennys on hyvä, mikäli jatkossa erilaisten tunnistus- ja erottelutekniikoiden avulla yhdessä kerätystä jätteestä saataisiin paremmin eroteltua eri jätelajeita. Tärkeää olisi kuitenkin se, että erilaiset jätteet voitaisiin kerätä yhteen vain silloin kun niiden yhteen kerääminen ei heikennä niiden käsittelymahdollisuuksia.

Esitettyjen kierrätystavoitteiden saavuttaminen edellyttää kiinteistökohtaisten erilliskeräysvaatimusten lisäksi keräys- ja kuljetusjärjestelmien rakenteellisia muutoksia siten, että ne voidaan järjestää kokonaisuuden kannalta mahdollisimman tehokkaasti vähäisin ympäristövaikutuksin. Erilliskeräys mahdollistaa kuitenkin jätetuonon toteuttamisen siten että kierrätystavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

Jätelakiehdotuksen 32 §:ssä on esitetty tehtäväksi täsmennykset, jotka johtuvat yhdyskuntajätteen määritelmästä eli saostus- ja umpikaivolietteitä ei enää määritellä yhdyskuntajätteeksi sekä pakkausjätteen erilliskeräysvelvollisuuksiin ehdotetuista muutoksista.

Jätelakiehdotuksen 35 §:ää esitetään muutettavan siten, että yhdessä 37 §:n kanssa poistetaan mahdollisuus siihen, että kiinteistön haltija järjestää itse kiinteistöiden yhdyskuntajätteiden (biojäte,

muut kierrätettävät jätelajit, sekalainen yhdyskuntajäte) kiinteistöittäisestä kuljetuksesta. Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen poistaminen sekalaisen yhdyskuntajätteen osalta vaihtoehtoista helpottaa viranomaistoimintaa, jätehuollon suunnittelua ja kierrätysmahdollisuuksien kehittämistä.

Ehdotuksessa kiinteistöjen sekalaisen yhdyskuntajätteen osalta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymiselle esitetään viiden vuoden koeaikaa ja muiden kiinteiden yhdyskuntajätteen osalta kahden vuoden siirtymäaikaa. Jätelain 36 §:ää laatiessa on huomioitu kilpailuolosuhteiden vaatima kilpailutuksen suunnittelun tärkeys. Lakiehdotuksessa on todettu, että kuljetukset on kilpailutettava siten, että useampi yritys voidaan valita palvelun tarjoajaksi. Ehdotus pitäisi kuitenkin olla kirjattu selkeämmin, jotta lopputuloksena olisi se, että kullakin yhteistoiminta-alueella useampi yritys tulee valituksi kuljetuksia toteuttamaan. Vaihtoehtoisesti hankinnasta tulee antaa selventävä valtioneuvoston asetus viipymättä.

Saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetuksessa mahdollisuus kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle sen sijaan säilyisi ehdotuksen 37 §:n mukaisesti. Äärimmäisen tärkeää olisi, että lakimuutos ratkaisisi jätehuoltoa vuosia leimanneen ja kangistaneen kysymyksen kuljetusjärjestelmästä, joka on olennaisesti estänyt tehokasta työskentelyä ja kehitystyön sijaan resursseja on jouduttu osoittamaan toissijaisiin asioihin.

Valvontaviranomaisen näkökulmasta erityisesti saostus- ja umpikaivolietteiden osalta olisi äärimmäisen tärkeää siirtyä kunnan järjestämään jätteen kuljetukseen, koska erityisesti saostus- ja umpikaivolietteiden osalta niin sanottu jätteen ”hävikki” nykyisellä kuljetusjärjestelmällä on suurta ja ympäristövaikutukset asianmukaisesti käsittelemättömillä lietteillä saattavat olla suuria. Mikäli saostus- ja umpikaivolietteiden osalta pysytään kunnan järjestämässä järjestelmässä, kuljetuksista viranomaisille (sekä ympäristönsuojelu että jätehuolto) saatavan tiedon tulisi olla hyvin ajantasaista riittävän valvonnan mahdollistamiseksi.

Perusteluehdotuksen mukaan lietteiden jätehuoltoa ei ole välttämätöntä säännellä jatkossa samaan tapaan kuin kiinteän jätteen jätehuoltoa, vaikka lietteiden kuljetuksen kaksoisjärjestämässä on tunnistettu aivan samoja puutteita ja ongelmia, joita on kiinteiden jätteen kuljetusasiassa pidetty perusteena kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmästä luopumiselle. Tällaisia ovat mm.:

- Toimintaympäristön epävarmuuden jatkuminen, kun järjestelmää voidaan edelleen muuttaa.
- Jätealan toimijoiden välisen yhteistyön hankaluuksien jatkuminen.
- Kuljetusjärjestelmäpäätösten valmisteluun ja niihin liittyviin oikeusprosesseihin liittyvän työn suuri määrä.
- Vaikeudet seurata ja valvoa kuljetuksia ja jätevirtoja ja ylläpitää ajantasaista ja valvonnan käyttöön soveltuvaa kuljetusrekisteriä.
- Vaikeudet turvata kuljetuspalvelut asukkaille tasapuolisin ehdoin.

- Kuljetukseen liittymättömien kiinteistöjen suuri määrä monilla alueilla.

Lähtökohtana lainsäädäntöä uusittaessa tulisi olla jätelain tavoitteiden saavuttamisen kannalta parhaan käytettävissä olevan kuljetusjärjestelmän käyttö. Koska mm. edellä esitettyjen ja yleisesti tiedossa olevien kaksoisjärjestelmän ongelmien ja puutteiden vastapainoksi ei ole perusteluosiossa ole esitetty mitään olennaisia kaksoisjärjestelmän säilyttämisellä saavutettavia hyötyjä tai yleisiä etuja, ei mielestämme ole mitään hyvin perusteltua syytä jatkaa sen käyttöä. Perusteluna puutteellisesti toimivan lietteiden kuljetuksen kaksoisjärjestelmän säilyttämiselle ei voida pitää sitä, että lietteiden kuljetuksella ei ole olennaista vaikutusta muiden jätteiden kuljetusten toimivuuteen taikka kierrätystavoitteiden saavuttamiseen.

Lietekuljetusratkaisun osalta on syytä edellä mainitun lisäksi huomioida erityisesti kaksi seikkaa:

- Saostussäiliöt ovat yleensä osa kiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmiä, joiden tarkoituksena on puhdistaa kiinteistöllä syntyvät jätevedet ennen ympäristöön päästämistä. Saostussäiliöiden lietetilojen säännöllisen tyhjentämisen laiminlyönti voi johtaa kiinteistökohtaisen jätevesien käsittelyjärjestelmän toimimattomuuteen ja lisääntyvään ympäristökuormitukseen ja lähivesien tilan heikentymiseen. Monissa jätehuoltoviranomaisten teettämässä selvityksissä on havaittu, että lietetilojen tyhjennyksiä on laiminlyöty erityisesti sopimusperusteisessa jätteenkuljetuksessa, jossa tyhjennysten järjestäminen on kiinteistönhaltijan vastuulla ja tyhjennysten seuranta ja valvonta olennaisesti epävarmempaa. Ympäristönsuojeluviranomaiselle tulleiden valvontailmoitusten perusteella arvioituna useimmiten syy toimimattomaan kiinteistökohtaiseen jätevesien käsittelyjärjestelmään on järjestelmän lietesäiliöiden tyhjennysten laiminlyönti.
- Kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmässä kunta on velvollinen järjestämään käsittelyn lietteille, joiden määrästä, laadusta ja käsittelyyn toimittamisen ajankohdista sillä ei kuljetusjärjestelmän ominaisuuksien vuoksi voi useinkaan olla etukäteen luotettavaa tietoa. Tästä seuraa, että kunnilla ei ole realistisia mahdollisuuksia ja kannustinta suunnitella ja ottaa käyttöön vaihtoehtoisia lietteiden kuljetus- ja käsittelytekniikoita, joilla voitaisiin esim. vähentää autokuljetuksina kuljetettavan veden määrää ja edistää perinteiselle puhdistamokäsittelylle vaihtoehtoisia lietteiden hyödyntämis- ja käsittelyratkaisuja.

Jätelakiehdotuksen 39 §:ää on kiristetty siten että jätteenkuljettajien tulee vähintään neljännesvuosittain toimittaa kuljetustiedot jätehuoltoviranomaisille sähköisesti muokattavassa muodossa. Tietojen toimittaminen mahdollisimman ajantasaisessa ja käsiteltävässä muodossa on ensisijaisen tärkeää, jotta kerättävää tietoa pystytään todella käyttämään muun muassa valvontaan. Nykytilanteessa ajantasaisen ja luotettavan tiedon saaminen jätekuljetuksista on käytännössä mahdotonta.

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

Tuottajan vastuulla järjestetty nykyinen pääosin aluekeräykseen perustuva pakkausjätteiden keräys on johtanut tilanteeseen, jossa varsinkin pienempien kiinteistöjen asukkaat ovat joutuneet kuljettamaan pääosan kiinteistöillä syntyvästä jätteestä alueellisiin vastaanottoaikoihin. Näiden alueellisten vastaanottoaikojen on usein koettu olevan myös vaikeasti saavutettavissa ja kunnille on esitetty vaatimuksia tuottajien aluekeräysverkoston täydentämiseksi.

Tuottajavastuun osuutta on nyt ehdotuksessa muutettu siten, että 49 a §:ssä on esitetty kunnan ja pakkausten tuottajan pakkausjätteen erilliskeräyksen järjestämisestä yhteistoiminnassa siten, että pakkausjätettä saataisiin kerättyä talteen mahdollisimman tehokkaasti, kuljetustehokkaasti, laadukkaasti ja vähin ympäristöhaitoin. Yhteistoiminnassa on järjestettävä myös riittävästi neuvontaa ja tiedotusta sekä seurattava ja arvioitava keräyksen toimivuutta ja tehokkuutta sekä arvioitava tarvittavia lisätoimenpiteitä.

Lakimuutoksen myötä pakkausjätteen keräys ja kuljetus tulisi osaksi kunnan lakisäateistä velvollisuutta eikä sitä laskettaisi markkinaehtoiseksi toiminnaksi, joka laskisi sidosyksikköjen markkinaehtoista liiketoimintaa. Kunnan osallistuminen tehostaisi alueellisesti pakkausjätteen keräystä. Tuottajille jäisi kuitenkin velvollisuus huolehtia vastaanottoaikojen sijoittamisesta siten, että ne palvelevat hyvin kiinteistöittäisen keräyksen ulkopuolelle jääviä asukkaita. Esitysluonnoksen mukainen tuottajien ja kuntien yhteistoimintavelvoite pakkausjätteen keräyksessä ja kiinteiden jätteiden kuljetus kunnan järjestämässä kuljetuksessa muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jossa osakokonaisuudet tukevat toisiaan. Kiinteistökeräys edellyttää kuitenkin että se järjestetään kunnan järjestämänä, jolloin voidaan varmistaa asumisen jätteiden kokonaislogistisesti järkevä kuljetus, kunta voi tarpeen mukaan täydentää kiinteistöittäistä kuljetusta suunnitelmallisesti toteutetuilla alue- ja korttelikeräysjärjestelmillä, pakkausten tuottajan kustannusvastuun täytäntöönpano hoidetaan tasapuolisesti ja tuottajien kunnille maksamat korvaukset alentavat suoraan ja läpinäkyvästi kaikkien kunnan jätehuollon asiakkaiden maksuja, kunnan ohjaavia jätemaksuja voidaan hyödyntää myös pakkausjätteiden kierrätyksen kannustamiseen, asukkaat voivat hoitaa kaikki yhdyskuntajätehuoltoonsa liittyvät asiat yhden toimijan kanssa, kuljetusten seuranta voidaan hoitaa jo olemassa olevan kunnan jätehuoltoviranomaisen kuljetusrekisterin avulla, jonka ylläpito on olennaisesti helpompaa, luotettavampaa sekä ajantasaisempaa.

Lakiin on myös kirjattu maksuista, jotka tuottajayhteisö olisi velvoitettu maksamaan kunnalle palvelutehtävänsä hoitamisesta. Maksujen kohdistuminen tuottajayhteisöille on ensisijaisen tärkeää.

Vaikka uudet kiinteistöille suunnitellut erilliskeräysvaatimukset todennäköisesti aiheuttavat joillekin kiinteistöille lisäkustannuksia, saavat asukkaat sen vastapainona nykyistä parempaa palvelua, kun jätteen voidaan toimittaa kiinteistön omiin jäteastioihin. Kiinteistökeräyksellä voidaan sen helppokäyttöisyyden vuoksi odottaa perustellusti myös saavutettavan lisää lajittelutehokkuutta, joka edelleen parantaa kierrätyskelpoisten jätteiden saantoa.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

-

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

Ehdotus luonnoksen mukaiset muutokset ja kuntien vahvistuva asema kuntalaisten jätehuollossa luovat pääosin kunnille nykyistä paremmat mahdollisuudet osaltaan kehittää yhdyskuntajätehuoltoa siten, että ehdotuksen kierrätystavoitteet on mahdollista toteuttaa. Muutokset ovat pääosin oikean suuntaisia ja kunnianhimoisia pois lukien saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmää koskeva pykälä. Muutokset auttavat yhdyskuntajätehuollon etusijajärjestyksen toteuttamista ja syntyvän jätteen määrän vähentämistä sekä syntyvän jätteen kierrättämistä.

10 luvussa jätehuoltomääräyksistä esitetystä jätelain 91 §:n muutoksessa esitetään, että kunnan jätehuoltomääräyksissä asetut erilliskeräysvelvoitteet voivat olla lievempiä kuin valtioneuvoston asetuksen velvoitteet, mikäli jokin erilliskeräysvelvollisuuden poikkeamisen edellytys täyttyy. Vaikkakin menettely edellyttää edellytysten täyttymisen arviointia säännöllisesti, on pykälä ristiriidassa nykyisen hierarkkisen järjestelmän kanssa, jossa kunnan ympäristönsuojelumääräykset voivat ainoastaan tiukentaa asetuksessa säädettyä. Mikäli kiinteistökohtaisista erilliskeräysvelvoitteista sallitaan kuitenkin poiketa, kiinteistökeräys voidaan tarvittaessa järjestää kohdekohtaisesti tehokkaammalla tavalla.

Jätelakiehdotuksen 118 §:ssä esitetään kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuuden laajentamista toimintoihin, joissa syntyy POP-jätettä sekä elintarviketeollisuuden toimintoihin, jotka ovat ympäristönsuojelulain perusteella ilmoituksenvaraisia. Lisäksi elohopeajätteen väliaikaisesta varastoinnista ja mahdollisesta käsittelystä on pidettävä rekisteriä. Esitetystä 118 a §:ssä rajataan

elintarvikealan toimijoiden kirjanpitovelvoitetta. Pykälän perusteella valvonta näyttäisi kohdistuvan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Suunnitelmallinen elintarvikevalvonta kuuluu kuitenkin terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin pienimuotoisen elintarviketoimijan jätehuollon valvontakin sopisi paremmin saman valvonnan piiriin.

13 luvun mukaisissa siirtoasiakirjoja koskevista asioista tulee huolehtia jätehuoltoviranomaisen tietojen saannista ja oikeuksista esimerkiksi käyttää ympäristönsuojelun tietojärjestelmää.

Siirtoasiakirjojen osalta laissa tulisi myös selkeästi linjata kenelle siirtoasiakirjojen valvontavastuu kuuluu.

Miettinen Tiina
Turun kaupunki - Turun kaupunki Kaupunkiympäristötoimiala,
ympäristönsuojelu